

**SOSYAL HİZMET BÖLÜMÜ ÖĞRENCİLERİNİN BAZI
DEĞİŞKENLERE GÖRE KİŞİLERARASI PROBLEM ÇÖZME
BECERİLERİNİN İNCELENMESİ**

Yasemin ÖZKAN*

Rumeysa AKGÜN**

Melek Zubaroğlu YANARDAĞ***

Tuba YÜCEER****

ÖZET

Bu araştırma sosyal hizmet bölümü öğrencilerinin kişilerarası problem çözme becerilerini ortaya koymak amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın evrenini Türkiye’de sosyal hizmet lisans eğitimi alan öğrenciler, örneklemini ise Ankara Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi, Başkent Üniversitesi ve Aydın Adnan Menderes Üniversitesi sosyal hizmet bölümü öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırma 2012-2013 eğitim öğretim döneminin Kasım ve Nisan ayları arasında gerçekleştirilmiştir. Araştırma kapsamında 261 kız ve 152 erkek olmak üzere toplam 413 öğrenciyle görüşülmüştür. Öğrencilerin büyük bir çoğunluğu, ailelerinin koruyucu anne-baba tutumu içinde olduğunu belirtmişlerdir. Öğrencilerin kişilerarası problem çözme becerilerine bakıldığında; kız öğrencilerin problemlere daha çok olumsuz yaklaştığı buna karşın erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre daha fazla kendilerine güvensiz oldukları görülmüştür. Bunun yanında 25-33 yaş arasındaki öğrenciler diğer öğrencilere göre daha fazla yapıcı problem çözme yaklaşımı sergilemiştir. Üniversitelerin kişilerarası problem çözme becerilerinden aldıkları puanlar karşılaştırıldığında Başkent Üniversitesi öğrencilerinin Ankara Üniversitesi öğrencilerine göre problemlere daha olumsuz yaklaştıkları ve Ankara ve Hacettepe Üniversitesi öğrencilerine göre daha fazla kendine güvensiz yaklaşım sergiledikleri görülmüştür.

Anahtar kelimeler: Kişilerarası problem çözme becerisi, Sosyal Hizmet bölümü öğrencileri

* Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü

** Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü

*** Hacettepe Üniversitesi Psikolojik Danışma Birimi

**** Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü Doktora Öğrencisi

**ACCORDING TO SOME VARIABLES DEPARTMENT OF SOCIAL
WORK STUDENTS STUDY OF INTERPERSONAL PROBLEM
SOLVING SKILLS**

ABSTRACT

This research is conducted in order to monitor and examine the interpersonal problem solving skills among the social work students. The research universe is the social work BA students in Turkey, and the research sample is a group of social work BA students from Hacettepe, Ankara, Başkent and Aydın Adnan Menderes Universities. The research is conducted between November and April in the 2012-2013 academic year. During the research 413 interviews are done with 261 female and 152 male students. According to the research, the majority of the students have 2 or more siblings and when the parental attitudes of the students are asked, it is cited that the majority of the students experience a protective parental attitude. When the interpersonal problem solving skills of the students are examined, it is observed that the female students approach problems in a negative way more than male students; in spite of this, lack of self confidence among male students is more than female students. Moreover, it is seen that older students' levels for problem solving skills index' sub index are meaningfully higher than younger students. For instance it is seen that the students between 25-33 age are more skilled in constructive/creative problem solving than the students between the age 18-24. Additionally, according to the research, a significantly difference in sub-indexes between different university students are observed. For instance; it is observed that the students from Başkent University are approaching the problems in a negative way more than the students from Ankara University and Hacettepe University students are more skilled in constructive/creative problem solving than the students from Başkent University. Additionally the students from Adnan Menderes University are approaching to themselves more distrustfully than the students from Hacettepe University.

Key Words: Interpersonal problem solving skill, Social Works student

Giriş

Problem genel olarak, kişilerde belirsizlik ve huzursuzluk yaratan ve çözümlenmesi arzu edilen soru veya sorundur. Bu sorunlar ortadan kalkmadığı sürece birey günlük hayatını devam ettirmekte güçlük çeker ve bir bakıma engellenir. Adagide'ye göre (2008) problem, temelde bireyin bir hedefe ulaşmada karşılaştığı bir çatışma durumudur. Bir başka deyişle problem çözme, problemin bertaraf edilmesine yönelik etkinliklerin harekete geçirilmesidir.

Problem çözme süreci, bilişsel, duyuşsal ve devinişsel becerileri gerektiren karmaşık bir süreçtir. Birey problem çözme ile bir amaca ulaşma, o

amaca ulaşmak için araçlar geliştirme ve bunu yaparken de karşılaşılan engelleri aşma işlevleri yerine getirilmiş olur (Ellis ve Siegler, 1994; Çam ve Tümkaya, 2008). Problem çözme sürecinde birey, en akılcı çözüm yolunun ne olduğu ve nasıl davranması gerektiği konusunda karar vermek durumundadır (Sardoğan ve diğ., 2006). Kısacası problem çözme bir faaliyettir. Birey, herhangi bir sorunla karşılaştığında, kendi kapasitesi çerçevesinde bu sorunla baş etmeye yönelir ve bu durum kişinin problem çözme durumuna işaret eder.

Günlük hayatta karşılaşılan sorunlarla baş etme becerisi yani “problem çözme becerisi”, bireyin sosyal uyumunu ve günlük yaşamdaki başarısını olumlu yönde etkilemektedir (Heppner ve Anderson’dan akt; Sardoğan ve Diğ., 2006). Bu beceri, bireylerin günlük streslerinin azalmasına ve iyilik halinin korunmasına yardımcı olmaktadır. Problem çözme becerisi, bireylerin yaşamını büyük ölçüde kolaylaştıracak bir beceridir. Bu nedenle bu becerinin geliştirilmesi büyük önem taşımaktadır.

Bireylerin yaşadığı kimi sorunlar kişilerarası ilişkilerden kaynaklanmaktadır. İnsan, yaşamı boyunca farklı insanlarla iletişim kuran, farklı sistemlere dâhil olan sosyal bir varlıktır. Bu iletişim ve temas durumunda, kişiler arasında birçok neden dolayısıyla sorunlar çıkabilmektedir (Arslan, 2005). Evde, işyerinde, okulda, sokakta, markette ve daha birçok yerde kişiler arasında yaşanan problemler bu sorunlara örnek olabilir. Bu sorunlar kişilerarası problem olarak tanımlanabilir.

Kişilerarası problem, farklı nedenlerle "ilişki içinde olan her iki taraftan en az birinin, mevcut iletişim/etkileşim şekli ile ideal iletişim/etkileşim şekli arasındaki farkı algıladığı, bu fark yüzünden stres hissettiği, stresi yok etmek için girişimlerde bulunduğu, ancak girişimlerinin engellendiği bir durum" olarak tanımlanmaktadır. Yaşadığı kişilerarası problemin farkında olan birey, var olan durum ile ideal durum arasındaki farklılıktan kaynaklanan stresten arınmak ister ve bunun için farklı yollara başvurur (Öğütölmüş, 2001). Bu yollardan her biri bize o bireyin kişisel özellikleri ve kişilerarası problem çözme becerisi ile ilgili ipuçları verir.

Kişilerarası problem, D’Zurilla, Nezu ve Maydeu-Oliveras (2004) tarafından bireyin karşılaştığı bir sorunu çözememesi ve nasıl çözeceğini bilememesi olarak tanımlanmıştır (D’Zurilla, Nezu, Maydeu-Oliveras, 2004; Bedel-Arı, 2012). Problem çözme becerisinde olduğu gibi, kişilerarası problem çözme becerisinde de yetersizlik durumunda profesyonel yardım alınması esastır.

Kendall ve Fischler (1984)’in yapmış olduğu bir araştırmaya göre kişilerarası problem çözme becerisine sahip bireylerin; kişilerarası sorunlara yönelik duyarlık, problemlere alternatif çözümler getirebilme, sorunun çözümüyle ilgili gerekli yöntemleri doğru bir şekilde ifade edebilme, bireyin

toplumsal davranışlarının olası sonuçlarını düşünebilme ve diğer bireylerin davranış, duygu ve düşüncelerini değerlendirebilme özelliklerine sahiptir.

Sosyal Hizmet Mesleği ve Kişilerarası Problem Çözme

Bilindiği gibi sosyal hizmet mesleği; birey, grup, aile, topluluk ve toplumların sosyal sağlıklarının korunması ve sosyal refahlarının artırılabilmesi amacıyla var olan problemlerin çözümlenmesi aşamasında rol oynayan önemli mesleklerden biridir. Kişilerarası problem çözme konusu da sosyal hizmet mesleği ile doğrudan ilişkili bir konu, dahası mesleğin var olma nedenlerinden biridir. Bu becerisi, her insanın sahip olması gereken ve yaşamı boyunca geliştirmesi gereken beceriler arasındadır. Özellikle “sosyal hizmet” gibi insanlarla birebir ve yardıma dayalı ilişki kuran bir mesleğin gelecekteki uygulayıcısı olan sosyal hizmet öğrencilerinin kişilerarası problem çözme becerisine sahip olması oldukça önemlidir. Tam da bu nedenlerle sosyal hizmet mesleğini icra eden sosyal hizmet uzmanlarının ve sosyal hizmet uzmanı adayı olarak nitelendirebileceğimiz sosyal hizmet öğrencilerinin kişilerarası problem çözme becerisine sahip olmaları büyük önem taşımaktadır.

Bu beceri sayesinde öğrenciler ve uzmanlar; kişilerin iletişim kazalarını yenmelerini, kriz durumlarını aşmalarını, sosyal ilişkilerini canlı tutmalarını ve yaşamlarında pozitif bir denge yakalamalarını sağlamayı hedeflemektedir. Bu anlamda meslek elemanları, özellikle bireylerle, ailelerle ve gruplarla çalışırken kişilerarası problem çözme becerilerini devreye sokarak mesleki süreci yöneteceklerdir. Dolayısıyla sosyal hizmet öğrencilerinin kişilerarası sorun/problem çözme becerisine sahip olmaları ve bu becerilerini geliştirmeleri gerekmektedir. Söz konusu gereklilik göz önünde bulundurularak, bu çalışmanın amacı sosyal hizmet öğrencilerinin bazı değişkenlere göre kişilerarası problem çözme becerilerini belirlemektir.

Yöntem

Araştırmanın Modeli: Türkiye’deki sosyal hizmet bölümü öğrencilerinin bazı değişkenlere göre kişilerarası problem çözme becerilerini belirlemeyi amaçlayan bu çalışma genel tarama modeline göre yapılmıştır.

Evren ve Örneklemi: Araştırmanın evrenini Türkiye’deki tüm sosyal hizmet bölümü öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemi ise 2012-2013 eğitim öğretim döneminde öğrenim gören; Ankara Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi, Başkent Üniversitesi ve Aydın Adnan Menderes Üniversitesi sosyal hizmet bölümü öğrencileri oluşturmaktadır.

Veri Toplama Araçları: Araştırma kapsamında veri toplama aracı olarak 50 sorudan oluşan kişilerarası problem çözme envanteri kullanılmıştır. Bu envanterin yanında öğrencilerin sosyo-demografik ve kişisel özelliklerine ilişkin bilgi edinmek üzere 18 soruluk görüşme formu uygulanmıştır.

Kişilerarası Problem Çözme Envanteri (KPÇE): Üniversite öğrencilerinin kişilerarası problem çözme yönelim ve becerilerini ölçmek için

Çam ve Tümkaya (2006) tarafından geliştirilen “Kişilerarası Problem Çözme Envanteri” kullanılmıştır. Envanterde toplam 50 madde bulunmaktadır. Maddeler “Hiç uygun değil” (1) ile “Tamamıyla uygun” (5) arasında olmak üzere beşli likert tipi değerlendirme seçeneklerine sahiptir. Ölçek probleme olumsuz yaklaşma, ısrarcı-sebatkâr yaklaşım, kendine güvensizlik, sorumluluk almama ve yapıcı problem çözme alt ölçeklerinden oluşmaktadır.

Verilerin Toplanması ve Analizi: Araştırma 2012-2013 eğitim öğretim döneminin Kasım ve Nisan ayları arasında gerçekleştirilmiştir. Araştırma bütçesi araştırmacılar tarafından karşılanmıştır. Araştırmadan elde edilen veriler SPSS (Statistical Packages for The Social Sciences) programı aracılığıyla bilgisayar ortamında çözümlenmiştir.

Bulgular ve Yorum

Bu bölümde sosyal hizmet bölümü öğrencilerinin cinsiyet, yaş, üniversite durumlarına göre sosyo-demografik özellikleri ve kişilerarası problem çözme envanterinin alt ölçeklerinden elde ettikleri puanların karşılaştırılmasına yönelik bulgular verilmiştir.

Sosyal hizmet bölümü öğrencilerinin sosyo-demografik özelliklerine ilişkin bilgiler Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Sosyal Hizmet Bölümü Öğrencilerinin Sosyo-Demografik Özellikleri

Cinsiyet	Sayı	%
Kız	261	63,2
Erkek	152	36,8
Yaş	Sayı	%
18-20	257	62,2
21-24	139	33,7
25-33	17	4,1
Üniversite	Sayı	%
Ankara	80	19,4
Başkent	53	12,8
Hacettepe	137	33,2
Adnan Menderes	143	34,6
Kardeş sayısı	Sayı	%
Kardeş yok	9	2,2
1 kardeş	21	5,1
2 kardeş	139	33,7
3 kardeş	111	26,9
4 ve daha fazla kardeş	133	32,2
Anne baba tutumu	Sayı	%
Otoriter	25	6,1
Demokratik	145	35,1
İlgisiz	3	0,7
Koruyucu	228	55,2
Tutarsız	12	2,9

Araştırmaya katılan sosyal hizmet bölümü öğrencilerinin demografik özelliklerine bakıldığında %63,2'sinin kız ve % 36,8'inin erkek olduğu görülür. Öğrenciler % 62,8'lik oran ile en fazla 18-20 yaş grubunda bulunmaktadır. Kardeş sayısına bakıldığında % 33,2'sinin 2 kardeşinin olduğu görülmektedir. Öğrencilerin anne babalarının tutumlarını nasıl gördükleri sorulduğunda % 55,2'si kendi ailesinin koruyucu anne-baba tutumu içinde olduğunu ve %35,1'i de ailesinin demokratik anne baba tutumu içinde olduğunu belirtmiştir.

Sosyal hizmet bölümü öğrencilerinin kişilerarası problem çözme ölçeğinden aldıkları puanlar ile cinsiyete ilişkin puanların karşılaştırılması Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. Sosyal hizmet bölümü öğrencilerinin kişilerarası problem çözme ölçeğinden aldıkları puanlar ile cinsiyete ilişkin Mann-Whitney U testi Sonucu

Alt Ölçekler	Cinsiyet	N	Sıra ortalaması	Sıra toplamı	U	P
Probleme Olumsuz yaklaşma	Kız	261	216,06	56392,50	17470,50	0,04*
	Erkek	152	191,44	29098,50		
Yapıcı Problem çözme	Kız	261	209,81	54761,00	19102,00	0,53
	Erkek	152	202,17	30730,00		
Kendine Güvensizlik	Kız	261	195,76	51094,50	16903,50	0,01*
	Erkek	152	226,29	34396,50		
Sorumluluk Almama	Kız	261	206,96	54016,50	19825,50	0,99
	Erkek	152	207,07	31474,50		
Israrcı-sebatkâr yaklaşım	Kız	261	211,10	55097,00	18766,00	0,36
	Erkek	152	199,96	30394,00		

p<0.05

Araştırmaya katılan sosyal hizmet bölümü öğrencilerinin cinsiyete göre kişilerarası problem çözme ölçeğinden aldıkları puanlar karşılaştırıldığında kız öğrencilerin problemlere daha fazla olumsuz yaklaştıkları görülmüştür (p<0.05). Buna karşın erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre daha fazla kendine güvensiz yaklaşım sergiledikleri görülmektedir(p<0.05).

Sosyal hizmet bölümü öğrencilerinin kişilerarası problem çözme ölçeğinden aldıkları puanlar ile Yaşlarının karşılaştırılması Tablo 3'de verilmiştir.

Tablo 3. Sosyal hizmet bölümü öğrencilerinin kişilerarası problem çözme ölçeğinden aldıkları puanlar ile Yaşa ilişkin Kruskal Wallis testi Sonucu

Alt Ölçekler	Yaş	NN	Sıra ortalaması	Sd	χ^2	P	Anlamli fark
POY	18-20	257	215,55	2	4,27	0,12	
	21-24	139	189,97				
	25-33	17	217,00				
YPC	18-20	257	211,46	2	8,62	0,01*	A-C B-C
	21-24	139	190,40				
	25-33	17	275,29				
KG	18-20	257	201,76	2	1,35	0,51	
	21-24	139	215,04				
	25-33	17	220,53				
SA	18-20	257	211,96	2	2,81	0,25	
	21-24	139	203,08				
	25-33	17	164,09				
ISA	18-20	257	214,58	2	2,95	0,23	
	21-24	139	193,06				
	25-33	17	206,41				

p<0.05

Araştırmaya katılan sosyal hizmet bölümü öğrencilerinin kişilerarası problem çözme ve yaş arasındaki ilişkiye bakıldığında yapıcı problem çözme yaklaşımı alt ölçeğinde anlamlı farklılık görülmüştür (p<0.05). Hangi gruplar arasında anlamlı farklılık görüldüğüne bakılmak için yapılan ikili Mann Whitney-u testi sonucu yaşları 18-20 olan öğrencilerin yaşları 21-24 yaş arası olan öğrencilere göre daha fazla problemlere olumsuz yaklaştıkları görülmektedir(p<0.05). Bunun dışında yaşları 25-33 arası olan öğrencilerin hem yaşları 18-20 arası olanlara hem de 21-24 yaşları arası olanlara göre daha fazla yapıcı problem çözme özelliğine sahip oldukları görülmüştür(p<0.05).

Sosyal hizmet bölümü öğrencilerinin kişilerarası problem çözme ölçeğinden aldıkları puanlar ile Okudukları Üniversiteye ilişkin bilgiler Tablo 4'de verilmiştir.

Tablo 4. Sosyal hizmet bölümü öğrencilerinin kişilerarası problem çözme ölçeğinden aldıkları puanlar ile Okudukları Üniversiteye ilişkin Kruskal Wallis testi Sonucu

Alt Ölçekler	Üniversite	N	Sıra ortalaması	Sd	χ^2	p	Anlamlı Fark
POY	Ankara	80	178,69	3	10,21	0,02*	A-B
	Başkent	53	227,24				
	Hacettepe	137	197				
	Adnan menderes	143	224,91				
YPÇ	Ankara	80	203,54	3	6,7	0,08	
	Başkent	53	169,19				
	Hacettepe	137	214,58				
	Adnan menderes	143	215,69				
KG	Ankara	80	190,93	3	17,21	0,00*	A-B
	Başkent	53	256,57				
	Hacettepe	137	184,28				B-C
	Adnan menderes	143	219,38				
SA	Ankara	80	200,39	3	7,86	0,05*	A-B
	Başkent	53	249,18				B-C
	Hacettepe	137	197,59				C-D
	Adnan menderes	143	204,08				
I-SA	Ankara	80	204,85	3	7,44	0,06	
	Başkent	53	167,52				
	Hacettepe	137	219,01				
	Adnan menderes	143	211,33				

p<0,05

Araştırmaya katılan sosyal hizmet bölümü öğrencilerinin kişilerarası problem çözme ile öğrencilerin okudukları üniversite karşılaştırıldığında probleme olumsuz yaklaşma alt ölçeğinde Başkent Üniversitesi öğrencilerinin Ankara Üniversitesi öğrencilerine göre problemlere daha olumsuz yaklaştıkları görülmektedir ($p<0.05$). Yine Başkent Üniversitesi öğrencilerinin Ankara ve Hacettepe Üniversitesi öğrencilerine göre kişilerarası problem çözme envanterinin alt ölçeği olan kendine güvensiz yaklaşım ve sorumluluk almama yaklaşımı arasında anlamlı bir fark görülmektedir. Buna göre Başkent üniversitesi öğrencileri Ankara ve Hacettepe üniversitesi öğrencilerine göre daha fazla kendine güvensiz yaklaşım ve sorumluluk almama yaklaşımı

sergilemektedirler ($p<0.05$). Bunun yanında Adnan Menderes Üniversitesi öğrencileri de Hacettepe Üniversitesi öğrencilerine göre kendilerine daha fazla güvensiz yaklaşım sergiledikleri görülmüştür ($p<0.05$).

Sosyal hizmet bölümü öğrencilerinin kişilerarası problem çözme ölçeğinden aldıkları puanlar ile Anne baba tutumlarına ilişkin bilgiler Tablo 5’de verilmiştir

Tablo 5. Sosyal hizmet bölümü öğrencilerinin kişilerarası problem çözme ölçeğinden aldıkları puanlar ile Anne Baba Tutumlarına ilişkin Kruskal Wallis Testi Sonucu

Alt Ölçek	Anne baba tutum	N	Sıra ortalaması	p	χ^2	Anlamlılık
POY	Otoriter	25	220,92	0,01*	14,81	A-C B-D
	Demokratik	145	178,68			
	İlgisiz	3	127,67			
	Koruyucu	228	222,7			
	Tutarsız	12	241,83			
YPÇ	Otoriter	25	195,62	0,02*	11,59	B-D B-E
	Demokratik	145	232,62			
	İlgisiz	3	232			
	Koruyucu	228	194,11			
	Tutarsız	12	159,83			
KG	Otoriter	25	230,54	0,01*	14,86	A-E B-E C-D C-E
	Demokratik	145	184,23			
	İlgisiz	3	74,17			
	Koruyucu	228	217,49			
	Tutarsız	12	267			
SA	Otoriter	25	212,72	0,14	60,96	C-D
	Demokratik	145	193,3			
	İlgisiz	3	79,17			
	Koruyucu	228	215,87			
	Tutarsız	12	224			
I-SA	Otoriter	25	221,14	0,00*	18,6	B-D B-E D-E
	Demokratik	145	231,96			
	İlgisiz	3	175,33			
	Koruyucu	228	195,59			
	Tutarsız	12	100,71			

p<0,05

Araştırmaya katılan sosyal hizmet bölümü öğrencilerinin kişilerarası problem çözme ile anne baba tutumları karşılaştırıldığında ailesi otoriter olan öğrencilerin ailesi demokratik olan öğrencilere göre; ailesi koruyucu olanların ailesi demokratik olanlara göre daha fazla problemlere olumsuz yaklaştıkları görülmüştür ($p<0,05$). Buna karşın ailesi demokratik olan öğrencilerin ailesi koruyucu olan ve tutarsız olan öğrencilere göre daha fazla yapıcı problem çözme yaklaşımı sergiledikleri görülmüştür ($p<0,05$). Kendine güvensiz yaklaşım alt ölçeğine bakıldığında ise ailesi tutarsız olan öğrencilerin ailesi otoriter, demokratik ve ilgisiz olanlara göre daha fazla kendine güvensiz yaklaşım sergilemektedirler ($p<0,05$). Ayrıca ailesi koruyucu olanlar ailesi ilgisiz olanlara göre ve yine ailesi tutarsız olanlar ailesi tutarsız olanlara göre daha fazla kendine güvensiz yaklaşım sergiledikleri görülmüştür ($p<0,05$). Sorumluluk almama alt ölçeğine bakıldığında ise ailesi koruyucu olan öğrencilere ailesi ilgisiz olan öğrencilere göre daha fazla az sorumluluk almaktadırlar ($p<0,05$). Son olarak ailesi demokratik olan öğrenciler ailesi koruyucu ve tutarsız olan öğrencilere göre ailesi koruyucu olan öğrenciler ailesi tutucu olan öğrencilere göre daha fazla ısrarcı-sebatkâr yaklaşım sergilemektedirler ($p<0,05$).

Sosyal hizmet bölümü öğrencilerinin kişilerarası problem çözme ölçeğinden aldıkları puanlar ile yakın çevre ilişkileri ve eğitim hayatlarına ilişkin bilgiler Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6. Sosyal hizmet bölümü öğrencilerinin kişilerarası problem çözme ölçeğinden aldıkları puanlar ile yakın çevre ilişkileri ve eğitim hayatlarına ilişkin Kuruskall Wallis sonuçları

Alt Ölçek	Yakın çevre ilişkisi	N	Sıra ortalaması	p	χ^2	Anlamlı fark	Eğitim hayatı	N	Sıra ortalaması	p	χ^2	Anlamlı fark
POY	İyi	216	198,72				Başarılı	161	188,72			
	Orta	158	204,76	0,01*	0,36	A-B	Orta düzeyde başarılı	234	217,7	0,04*	6,41	
	Kötü	39	261,94				Başarısız	18	231,39			
YPÇ	İyi	216	218,13				Başarılı	161	236,31			
	Orta	158	205,91	0,00*	10,87	A-B	Orta düzeyde başarılı	234	189,53	0,00*	16,29	A-B A-C
	Kötü	39	149,77				Başarısız	18	171,86			
KG	İyi	216	199,94				Başarılı	161	180,85			
	Orta	158	204,62	0,03*	7,38	A-B	Orta düzeyde başarılı	234	222,04	0,00*	13,39	A-B
	Kötü	39	255,77				Başarısız	18	245,36			
SA	İyi	216	210,98				Başarılı	161	192,94			
	Orta	158	199,75	0,61	0,98		Orta düzeyde başarılı	234	216,32	0,16	3,71	
	Kötü	39	214,31				Başarısız	18	211,58			
I-SA	İyi	216	227,74				Başarılı	161	235,4			
	Orta	158	192,93	0,00*	18	A-B	Orta düzeyde başarılı	234	186,18	0,00*	16,66	A-B
	Kötü	39	149,15				Başarısız					

p<0,05

Araştırmaya katılan sosyal hizmet bölümü öğrencilerinin kişilerarası problem çözme ile yakın çevre ilişkilerine bakıldığında; çevresi ile ilişkileri orta olan öğrencilerin çevresi ile ilişkileri iyi olan öğrencilere göre daha fazla problemlere olumsuz yaklaştıkları görülmüştür. Buna karşın çevresi ile iyi olan öğrencilerin çevresi ile ilişkisi orta olan öğrencilere göre daha fazla yapıcı problem çözme yaklaşımı sergiledikleri görülmektedir (p<0.05). Ayrıca çevresi ile ilişkisi orta olan öğrenciler çevresi ile iyi olan öğrencilere göre daha fazla kendine güvensiz yaklaşım sergilemektedirler(p<0.05). Son olarak çevresi ile iyi olan öğrenciler çevresi ile ilişkisi orta olan öğrencilere göre daha fazla ısrarcı-sebatkâr yaklaşım sergilemektedirler(p<0.05). Öğrencilerin eğitim hayatlarına bakıldığında başarılı olan öğrencilerin orta düzeyde başarılı olanlara ve başarısız olan öğrencilere göre daha fazla yapıcı problem çözme yaklaşımı sergiledikleri görülmüştür. Buna karşın orta düzeyde başarılı olan öğrenciler ve başarısız olan öğrenciler başarılı öğrencilere göre daha fazla kendine güvensiz yaklaşım sergilemektedirler (p<0.05). başarılı olan öğrenciler ayrıca başarılı

orta olan öğrencilere göre daha fazla ısrarcı-sebatkar yaklaşımı sergilemektedirler ($p < 0.05$).

Sosyal hizmet bölümü öğrencilerinin kişilerarası problem çözme ölçeğinden aldıkları puanlar ile yakın çevre ilişkileri ve eğitim hayatlarına ilişkin bilgiler Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7. Sosyal hizmet bölümü öğrencilerinin kişilerarası problem çözme ölçeğinden aldıkları puanlar ile yakın çevre ilişkileri ve eğitim hayatlarına ilişkin Kuruskall Wallis sonuçları

Alt Ölçek	Toplumda değerli	N	Sıra ortalaması	p	χ^2	Anlamlılık	Hayat hedef	N	Sıra Ortalaması	p	χ^2	Anlamlılık
	Her zaman	244	178,28				Yüksek oranda	118	177,51			A-B
POY	Bazen	156	245,99	0,00*	35,54	A-B A-C	Kısmen	255	210,24	0,00*	19,76	A-C
	Nadiren	13	271,75				Düşük oranda	40	273,34			B-C
	Her zaman	244	230,61				Yüksek oranda	118	229,77			
YPC	Bazen	156	172,94	0,00*	25,07	A-B A-C	Kısmen	255	197,34	0,05*	6,06	A-B
	Nadiren	13	148,85				Düşük oranda	40	201,41			
	Her zaman	244	189,47				Yüksek oranda	118	180,46			A-B
KG	Bazen	156	231,4	0,00*	13,36	A-B	Kısmen	255	214,59	0,01*	9,44	A-C
	Nadiren	13	233,8				Düşük oranda	40	236,9			
	Her zaman	244	197,93				Yüksek oranda	118	199,49			
SA	Bazen	156	217,84	0,23	4,27		Kısmen	255	206,44	0,31	2,35	
	Nadiren	13	242,55				Düşük oranda	40	232,75			
	Her zaman	244	226,31				Yüksek oranda	118	238,56			A-B
ISA	Bazen	156	178,29	0,00*	16,59	A-B	Kısmen	255	195,04	0,00*	11,66	A-C
	Nadiren	13	172,95				Düşük oranda	40	190,18			

$p < 0,05$

Araştırmaya katılan sosyal hizmet bölümü öğrencilerinin kişilerarası problem çözme ile toplumda kendilerini değerli görmeleri durumlarına bakıldığında kendilerini bazen değerli gören ve hiçbir zaman değerli görmeyen öğrencilerin kendilerini her zaman değerli gören öğrencilere göre problemlere

daha fazla olumsuz yaklaştıkları görülmüştür ($p<0,05$). Buna karşın kendilerini toplumda her zaman değerli gören öğrenciler, kendilerini bazen değerli gören ve hiçbir zaman değeli görmeyen öğrencilere göre daha fazla yapıcı problem çözme yaklaşımı sergiledikleri görülmüştür ($p<0,05$). Araştırmaya katılan öğrencilerin kendine güvensiz yaklaşımlarına bakıldığında kendilerini toplumda bazen değeli gören öğrenciler kendilerini her zaman değerli gören öğrencilere göre daha fazla kendine güvensiz yaklaşım sergilemişlerdir ($p<0,05$). Son olarak ısrarcı-sebatkâr yaklaşıma bakıldığında kendilerini her zaman toplumda değerli gören öğrenciler kendilerini bazen değerli gören öğrencilere göre daha fazla ısrarcı-sebatkâr yaklaşım sergilemektedirler ($p<0,05$). Öğrencilerin hayatlarındaki hedeflerini gerçekleştirme durumlarına bakıldığında hayatlarındaki hedeflerini kısmen gerçekleştiren ve düşük oranda gerçekleştiren öğrencilerin hedeflerini yüksek oranda gerçekleştiren öğrencilere göre problemlere daha fazla olumsuz yaklaşım sergiledikleri görülmüştür ($p<0,05$). Buna karşın hedeflerini yüksek oranda gerçekleştirenlere bakıldığında hedeflerini kısmen gerçekleştirenlere göre daha fazla yapıcı problem çözme becerisine sahip oldukları görülmüştür ($p<0,05$). Kendine güvensiz yaklaşıma bakıldığında ise hayatlarındaki hedeflerini kısmen gerçekleştiren veya düşük oranda gerçekleştiren öğrencilerin hedeflerini büyük oranda gerçekleştiren öğrencilere göre daha fazla kendine güvensiz yaklaşım sergiledikleri görülmüştür ($p<0,05$). Son olarak ısrarcı-sebatkâr yaklaşıma bakıldığında hedeflerini yüksek oranda gerçekleştiren öğrenciler diğer öğrencilere göre daha fazla ısrarcı-sebatkar yaklaşım sergilemektedirler ($p<0,05$).

Tartışma

Araştırma bulguları incelendiğinde öğrencilerin çoğunluğunun 18-20 yaş aralığında (%62) olduğu görülmüştür. Ayrıca araştırmaya katılan öğrencilerin büyük bir kısmı orta sosyo-ekonomik düzeye sahip olduğunu (%84), kendileri dışında 2 veya daha fazla kardeşe sahip olduklarını(%92) belirtmişlerdir.

Öğrencilerin anne babalarının tutumlarını nasıl gördüklerine bakıldığında % 55,2'si kendi ailesinin koruyucu anne-baba tutumu içinde olduğunu ve %35,1'i de ailesinin demokratik anne baba tutumu içinde olduğunu belirtmiştir. Problem çözme becerisi, kişinin ailesinin tutumu ile de doğrudan ilişkilidir. Demokratik ana-baba tutumu, çocukların özellikle psiko-sosyal temelli problem çözme becerisini etkilemektedir. Demokratik davranma düzeyi arttıkça çocukların psiko-sosyal temelli problem çözme puan ortalaması da yükselmektedir (Arı, Seçer, 2003; Genç ve diğ., 2007).

Araştırmaya katılan sosyal hizmet bölümü öğrencilerden kız öğrencilerin problemlere daha fazla olumsuz yaklaştıkları görülmüştür ($p<0,05$). Buna karşın erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre daha fazla

kendine güvensiz yaklaşım sergiledikleri görülmektedir ($p<0.05$). Çam ve Tümkaya (2006) tarafından üniversite öğrencileri üzerine yapılan araştırmanın sonuçlarına göre de kız öğrencilerin Probleme Olumsuz Yaklaşma ve Israrıcı-Sebatkar Yaklaşım puan ortalamalarının erkeklerinkinden; Kendine Güvensizlik puanlarında ise erkeklerin ortalama değerinin kızlarinkinden yüksek olduğu bulunmuştur (Çam ve Tümkaya, 2006). Ergin'in (2009), yetişkin bireylerin kişilerarası problem çözme becerileri, bağlanma biçimleri ve psikolojik rahatsızlık belirtileri ile ilgili yaptığı çalışmada da kadınların yapıcı problem çözme ve ısrarcı-sebatkâr yaklaşım alt ölçeklerinde erkeklere oranla daha yüksek puanlar aldıkları gözlenmiştir. Kendine güvensizlik alt ölçeğinde ise erkekler kadınlardan anlamlı olarak daha yüksek puan almış, probleme olumsuz yaklaşma ölçeğinde kadınlar erkeklerden daha yüksek puan almıştır. Yetişkinlerin bağlanma örüntüleri, kişilerarası problem çözme davranışları ve yaşanan psikolojik rahatsızlık belirtileri arasında anlamlı ilişkiler olduğu sonucuna varılmıştır (Ergin, 2009). Problem çözme becerisi ile ilgili yapılan bir araştırmada da düşünme gereksinimi ile problem çözme becerisi arasında pozitif ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca kız öğrencilerin problem çözme becerisi erkek öğrencilere göre daha yüksek olduğu bulunmuştur (Cenkseven, Vural, 2006; Dündar, 2009). Buna karşın Özbulak ve Serin'in okul psikolojik danışmanları üzerinde yaptıkları araştırmaya göre, problem çözme becerisi açısından kadın ve erkek psikolojik danışmanlar arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır (Özbulak ve Serin,2011).

Araştırmaya katılan öğrencilerin yaşlarına bakıldığında yaşları 18-20 olan öğrencilerin yaşları 21-24 yaş arası olan öğrencilere göre daha fazla problemlere olumsuz yaklaştıkları görülmektedir($p<0.05$). Bunun dışında yaşları 25-33 arası olan öğrencilerin hem yaşları 18-20 arası olanlara hem de 21-24 yaşları arası olanlara göre daha fazla yapıcı problem çözme özelliğine sahip oldukları görülmüştür($p<0.05$).Yapılan birçok araştırmada da, lise ve üniversite üst sınıf öğrencilerinin alt sınıfta bulunan diğer öğrencilere göre problem çözme becerilerinin daha yüksek olduğunu göstermiştir (Dündar, 2009). Üst sınıftaki öğrencilerin yaşça daha büyük oldukları, daha deneyimli oldukları ve bu nedenle problem çözme becerilerinin daha gelişmiş olabileceği düşünülebilir.

Otacıoğlu'nun (2007) eğitim fakültesi öğrencileri arasında yaptığı araştırmanın sonuçlarına göre, Psikolojik Danışma ve Rehberlik Bölümü öğrencilerinin problem çözme becerilerine ilişkin algıları Müzik Eğitimi Bölümü öğrencilerine kıyasla daha yetersiz bulunmuştur. Psikolojik Danışma ve Rehberlik bölümü öğrencileri; kişisel kontrol, yaklaşma-kaçınma alt ölçeklerinden daha düşük puanlar almışlardır. Bu durum, öğrencilerin aldıkları eğitim ile paralellik göstermeyen beklenmedik bir sonuç olmuştur (Otacıoğlu, 2007). Tümkaya ve arkadaşlarının (2009) yaptıkları bir araştırmaya göre ise;

üniversitelerin sosyal bilimler alanında okuyan kadınların fen bilimlerinde okuyan kadınlardan daha yüksek bir problem çözme becerisine sahip oldukları anlaşılmıştır. Buna karşın erkeklerde tam tersi bir durum olduğu görülmüştür. Bir başka deyişle fen bilimlerinde okuyan erkeklerin sosyal bilimlerde okuyan erkeklerden daha yüksek bir problem çözme becerisine sahip oldukları saptanmıştır (Tümkaya ve Diğ., 2009).

Sonuç olarak; öğrencilerin kişilerarası problem çözme becerilerini geliştirebilmeleri için eğitim müfredatının sağaltımı, üniversitelerin politikaları ve öğrencilerin bireysel koşulları önemlidir.

Bu amaçla,

- Bölümlerde öğrencilerin kişilerarası problem çözme becerilerini geliştirici derslere (çatışma çözme, kriz yönetimi, etkili iletişim becerileri, psiko-drama gibi) yer verilmesi,

- Üniversite psiko-sosyal danışmanlık ve rehberlik merkezlerinin, kurulması ya da etkinleştirilmesi,

-Öğrencilerin sosyal destek mekanizmalarının harekete geçirilmesi, sosyal desteği zayıf olanların güçlendirilerek desteklenmeleri,

- Üniversite bünyesindeki toplulukların aktif ve etkili hale getirilerek öğrencilerin bu topluluklar aracılığıyla kendilerini geliştirmelerine imkân tanınması,

-Müfredat bünyesinde, eleştirel düşünmeyi destekleyecek derslere yer verilmesi

- Bölüm ve üniversite bünyesinde rekreatif ders ve etkinliklere yer verilmesi,

- Öğrenci topluluklarına bölümlerdeki akademisyenlerce destek verilmesi ve üniversite yönetiminin topluluklara destek sağlaması,

- Öğrencilerin ders esnasında alana ilişkin uygulamaları bazı tekniklerle (rol-play) görmelerinin sağlanması yararlı olacaktır.

KAYNAKÇA

ADAGİDE, S.(2008) 15-49 yaş grubu kadınların problem çözme becerilerinin incelenmesi. Hemşirelik anabilim dalı yüksek lisans tezi. Erciyes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kayseri.

ARSLAN, C. (2005). Kişilerarası Çatışma Çözme ve Problem Çözme Yaklaşımlarının Yükleme Karmaşıklığı Açısından İncelenmesi. Doktora Tezi. Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Konya.

ARI, R.,SEÇER, Z. Ş. (2003). “Farklı Ana Baba Tutumlarının Çocukların Psikososyal Temelli Problem Çözme Becerilerine Etkisinin İncelenmesi.” *S.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10,451–456.

- BEDEL, A., ARI, R.(2011)“Kişiler Arası Sorun Çözme Beceri Eğitiminin Yetiştirme Yurdunda Yaşayan Ergenlerin Yapıcı Problem Çözme ve Sürekli Öfke Düzeylerine Etkisi”, *PEGEM, Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 1 (4),1-10.
- CENKSEVEN, F., V.A., R. (2006), “Ergenlerin Düşünme Gerekisini ve Cinsiyetlerine Göre Problem Çözme Becerilerinin Karşılaştırılması”, *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 25.
- ÇAM, S., TÜMKAYA, S. (2006). Üniversite Öğrencilerinde Kişilerarası Problem Çözme. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15 (2),119-132.
- ÇAM, S., TÜMKAYA, S. (2008). Kişilerarası problem çözme envanterini lise öğrencileri formunun geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Uluslararası insan bilimleri dergisi*, 5(2),1-17.
- ERGİN, B. (2009). Kişilerarası Problem Çözme Davranışı, Yetişkinlerdeki Bağlanma Biçimleri ve Psikolojik Rahatsızlık Belirtileri Arasındaki İlişkiler. Hacettepe Üniversitesi, Klinik Psikoloji Bilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- ELLIS, S., SIEGLER, R.S. (1994). *Development of problem solving. Thinking and Problem Solving-Handbook of perception and cognition*(Sternberg, R.J.), Academic Press, USA.
- D’ZURİLLA, T. J., NEZU, A. M., MAYDEU-OLÍVARES, A. (2004). *Social problem solving: Theory and assessment*. In E. C. Chang, T. J. D’Zurilla, & L. J. Sanna (Eds.), *Social problem solving: Theory, research, and training*. Washington, DC: American Psychological Association.
- DÜNDAR, S. (2009).” Polislerin Umutsuzluk Düzeyi İle Problem Çözme Becerisi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi”. *Polis Bilimleri Dergisi*, 10 (3), 77-92.
- DÜNDAR, S. (2009). “Üniversite Öğrencilerinin Kişilik Özellikleri İle Problem Çözme Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi”. *Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 24 (2), 139-150.
- GENÇ, S., Z., KALAFAT, T. (2007). “Öğretmen Adaylarının Demokratik Tutumları İle Problem Çözme Becerilerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi.” *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2 (10). 10-22.
- KENDALL, P.C., FİSCHLER, G.L. (1984). “Behavioral and Adjustment Correlates of Problem Solving: Validation Analyses of Interpersonal Cognitive Problem Solving Measures”. *Child Development*. Vol: 55, 879- 892.
- OTACIOĞLU, S. (2007). “Eğitim Fakültelerinin Farklı Branşlarında Eğitim Alan Öğrencilerin Problem Çözme Beceri Düzeylerinin

- Karşılaştırılması”. *Eurasian Journal of Educational Research*, 29, pp, 73-83.
- ÖĞÜLMÜŞ, S. (2001). *Kişilerarası sorun çözme becerileri ve eğitimi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- ÖZBULAK, B., SERİN N.(2011).” Okul Psikolojik Danışmanlarının Problem Çözme ve Sosyal Beceri Düzeylerinin İncelenmesi”. *H.Ü. Eğitim Fakültesi Dergisi*. 41, 302-312.
- SARDOĞAN, M., S., KARAHAN, T., F., KAYGUSUZ, C. (2006). “Üniversite Öğrencilerinin Kullandıkları Kararsızlık Stratejilerinin Problem Çözme Becerisi, Cinsiyet, Sınıf Düzeyi ve Fakülte Türüne Göre İncelenmesi”. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2 (1), 78-97.
- TÜMKAYA,S., AYBEK B., ALDAĞ H. (2009).” An Investigation of University Students’ Critical Thinking Disposition and Perceived Problem Solving Skills”. *Eurasian Journal of Educational Research*, Issue 36, Summer 2009, 57-74.

